

Η νομική διάσταση της κλιματικής αλλαγής υπό το πρίσμα του Διεθνούς Δικαίου

Ευάγγελος Ευάγγελου, απόφοιτος της Νομικής Σχολής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου

Αντικείμενο του παρόντος άρθρου αποτελεί η παρουσίαση του μείζονος σημασίας πλέον θέματος της κλιματικής αλλαγής, όπως αυτό ρυθμίζεται από μια σειρά διεθνών συμβάσεων για το κλίμα. Σκοπός του είναι να καταδείξει δια μέσω των εν λόγω νομοθετημάτων, τη σημαντικότητα εφαρμογής διαφόρων νομοθετικών μέτρων για τον περιορισμό κατά το μέτρο του δυνατού του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής.

Σύμφωνα με την 3^η έκθεση εκτιμήσεων της Επιτροπής για την κλιματική αλλαγή, η θερμοκρασία της επιφάνειας του πλανήτη προβλέπεται ότι θα αυξηθεί περίπου 1,4 με 5,8 βαθμούς κελσίου, από το 1990 μέχρι το 2100 στην περίπτωση όπου δεν μεταβληθούν τα σημερινά δεδομένα. Επίσης η στάθμη της θάλασσας αναμένεται να αυξηθεί μέχρι και 88 εκατοστά εντός της προαναφερθείσας περιόδου. Στην περίπτωση που δεν ληφθεί οποιοδήποτε μέτρο, οι μεταβολές αυτές πρόκειται να έχουν σοβαρές συνέπειες τόσο για το οικοσύστημα όσο και για τις οικονομίες μας. Στις ανωτέρω συνέπειες συμπεριλαμβάνονται η γεωγραφική μετατόπιση της εμφάνισης των διαφόρων ειδών πανίδας και χλωρίδας ή και εξαφάνιση των ειδών αυτών. Επίσης οι μεταβολές των χαρακτηριστικών των βροχοπτώσεων πρόκειται να προκαλέσουν πίεση στους υδάτινους πόρους διαφόρων περιοχών με αποτέλεσμα, να επηρεαστούν τα αποθέματα πόσιμου νερού και άρδευσης. Η συχνότητα των ακραίων φαινομένων αλλά και των πλημμυρών πιθανόν να αυξηθεί και μαζί τους το οικονομικό κόστος για τους πληττόμενους πληθυσμούς. Όσο αφορά τις θερμές περιόδους του έτους, αυτές προβλέπονται ξηρότερες στις περισσότερες από τις ηπειρωτικές περιοχές με αποτέλεσμα αύξηση της ξηρασίας και υποβάθμιση του εδάφους. Τα πιο πάνω φαινόμενα δύναται να λάβουν χώρα, σε περιοχές που αντιμετωπίζουν ήδη σοβαρά

προβλήματα υποβάθμισης του εδάφους και ξηρασίας. Όσο αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες θα πληγούν ιδιαίτερα, ενώ οι τροπικές ασθένειες θα εξαπλωθούν σε πιο ευρεία γεωγραφική κλίμακα.^[1] Μελετώντας όλα αυτά τα ακραία φαινόμενα τίθεται το ερώτημα πως ρυθμίζεται το ζήτημα αυτό από νομικής πλευράς.

Μετά από μια σύντομη παρουσίαση του περιεχομένου του όρου κλιματική αλλαγή, το άρθρο αυτό έχει ως κύριο σκοπό να εξετάσει το περιεχόμενο των βασικών διεθνών νομοθετημάτων που αφορούν το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Εν αρχή, θα εξεταστεί η Σύμβαση -πλαίσιο του Ο.Η.Ε. η οποία είχε ως κύριο θέμα την κλιματική αλλαγή. Η συγκεκριμένη σύμβαση ήταν το πρώτο μέτρο με το οποίο έγινε προσπάθεια καταστολής του προβλήματος αυτού. Σε δεύτερο στάδιο θα γίνει αναφορά στο πρωτόκολλο του Κιότο, το οποίο ήταν η αμέσως επόμενη νομοθετική ρύθμιση αναφορικά με το θέμα της κλιματικής αλλαγής. Το πρωτόκολλο αυτό χαρακτηρίζεται ως «οδικός χάρτης», για τη καταστολή της κλιματικής αλλαγής. Σε συνέχεια, έμφαση θα δοθεί στη Σύμβαση των Παρισίων, η οποία υπογράφηκε το Δεκέμβριο του 2015 και αποτελεί ένα από τα πιο πρόσφατα νομοθετήματα αναφορικά με τη ρύθμιση του ανωτέρω θέματος. Η εν λόγω Σύμβαση έχει σκοπό να θέσει σε εφαρμογή ένα σχέδιο δράσης, για να

«Η συχνότητα των ακραίων φαινομένων αλλά και των πλημμυρών πιθανόν να αυξηθεί, μαζί με τα οικονομικά και δεινά κόστη για τους πληθυσμούς»

[1] europa.eu/rapid/press-release_MEMO-03-154_el.pdf.

Η νομική διάσταση της κλιματικής αλλαγής

συγκρατηθεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη πολύ πιο κάτω από τους 2° C.

1. Το περιεχόμενο του όρου κλιματική αλλαγή

Με τον όρο κλιματική αλλαγή νοούμε τη μεταβολή του παγκοσμίου κλίματος και ειδικότερα τις μεταβολές των μετεωρολογικών συνθηκών, που εκτείνονται σε μεγάλη χρονική κλίμακα. Οι συγκεκριμένες αυτές μεταβολές περιλαμβάνουν, σε στατιστική κλίμακα, σημαντικές διακυμάνσεις όσον αφορά τη μέση κατάσταση του κλίματος ή τη μεταβλητότητα του, που επεκτείνονται σε βάθος χρόνου δεκαετιών. Οι κλιματικές αλλαγές οφείλονται σε φυσικές διαδικασίες αλλά κυρίως σε ανθρωπίνες δραστηριότητες με επιπτώσεις στο κλίμα (π.χ. η τροποποίηση της σύνθεσης της ατμόσφαιρας). Στη Σύμβαση - Πλαίσιο του Ο.Η.Ε (εφεξής η Σύμβαση) η οποία αφορά τις κλιματικές αλλαγές, η κλιματική αλλαγή ορίζεται, στο Άρθρο 1(2), ως η μεταβολή στο κλίμα που οφείλεται έμμεσα ή άμεσα σε ανθρωπίνες δραστηριότητες. Στη Σύμβαση αυτή διακρίνεται ο όρος από την κλιματική μεταβλητότητα που έχει φυσικά αίτια. Τα τελευταία χρόνια λόγω της υπερκατανάλωσης προϊόντων στο πρωτογενή τομέα, της αδικαιολόγητης υπερκατανάλωσης των φυσικών πόρων και της αύξησης του πληθυσμού της γης υποβαθμίστηκε το φυσικό περιβάλλον με αποτέλεσμα να υπάρχει μια ανισορροπία μεταξύ των χωρών του ανεπτυγμένου και αναπτυσσόμενου κόσμου. Σε παγκόσμιο επίπεδο ο κοινός σκοπός των κρατών, φορέων και συλλόγων είναι η συνεργασία μεταξύ τους όσο αφορά την αειφόρο ανάπτυξη σε όλα τα γεωγραφικά επίπεδα και η καταπολέμηση της ανισότητας σε διεθνές επίπεδο. Ταυτόχρονα, είναι χαρακτηριστικό ότι έχει αναπτυχθεί ένα παγκόσμιο κίνημα το οποίο ζητά την ισοκατανομή των περιβαλλοντικών βαρών καθώς και την κλιματική δικαιοσύνη.

2. Σύμβαση - Πλαίσιο του Ο.Η.Ε για την κλιματική αλλαγή

Η Σύμβαση αποτελεί το πρώτο διεθνές μέτρο όσο αφορά την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η Σύμβαση αυτή υπεγράφη το 1992 στο Ρίο από 154 χώρες κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής που είχε ως θέμα το περιβάλλον και την ανάπτυξη. Η Σύμβαση αυτή τυγχάνει να είναι μια από τις τρεις συμβάσεις που εγκρίθηκαν στην προαναφερθείσα Σύνοδο Κορυφής για τη Γη το 1992.

Μέχρι σήμερα έχει κυρωθεί από 195 χώρες. Ξεκίνησε ως τρόπος διακρατικής συνεργασίας με σκοπό να περιοριστούν η άνοδος της θερμοκρασίας του πλανήτη και η κλιματική αλλαγή και να αντιμετωπιστούν οι συνέπειές τους.^[2] Στο περιεχόμενο της είχαν τεθεί οι αρχές για μελλοντικές δράσεις, χωρίς την ύπαρξη νομικών δεσμευτικών υποχρεώσεων για τα συμβαλλόμενα μέρη. Για τα κράτη το μόνο που προβλεπόταν, ήταν η αναγνώριση διαφοροποιημένων υποχρεώσεων καθώς και η ύπαρξη εθνικών αναπτυξιακών προτεραιοτήτων δια μέσου ενεργειών όπως: α) η ανάπτυξη, ενημέρωση και δημοσιοποίηση εθνικών απογραφών των ανθρωπογενών εκπομπών δια μέσου συγκρίσεων μεθοδολογιών, β) η δημοσίευση αλλά και εφαρμογή εθνικών διατάξεων που αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και γ) η υιοθέτηση πολιτικών μέτρων τα οποία είχαν ως στόχο την επαναφορά των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου στα επίπεδα της δεκαετίας του 1990-2000, για τα ανεπτυγμένα κράτη. Η τελευταία ενέργεια μπορούσε να διεκπεραιωθεί από τα κράτη από κοινού ή από το κάθε κράτος ξεχωριστά. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (εφεξής ΕΕ) ανέθεσε ως στόχο σε όλα τα κράτη μέλη της τη σταθεροποίηση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα μέχρι το έτος 2000, στα επίπεδα όπου βρισκόταν το 1990. Η Διάσκεψη των Συμβαλλομένων Μερών (Conference of the Parties - COP) θεωρείται ως η αρχή για τη λήψη αποφάσεων, αποτελώντας έτσι «το ανώτατο σώμα» (supreme body) της Σύμβασης. Η COP είναι υπεύθυνη για την υιοθέτηση αποφάσεων σχετικά με την εφαρμογή και την περαιτέρω εξέλιξη της Σύμβασης. Καταγράφει την πορεία εφαρμογής της Σύμβασης, εξετάζει τις δε-

«έχει αναπτυχθεί ένα παγκόσμιο κίνημα το οποίο ζητά την ισοκατανομή των περιβαλλοντικών βαρών καθώς και την κλιματική

[2] <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/climate-change/international-agreements-climate-action/>

Προστασία Περιβάλλοντος

σμεύσεις των μερών, υπό το πρίσμα του στόχου της Σύμβασης, αλλά και νέα επιστημονικά δεδομένα.^[3] Σημαντικό είναι το γεγονός ότι ελέγχει επίσης την εμπειρία, η οποία έχει αποκτηθεί κατά την εφαρμογή πολιτικών αναφορικά με την αλλαγή του κλίματος.

Πρέπει να αναφερθεί ότι η Σύμβαση αναγνωρίζει την αδυναμία των χωρών οι οποίες θεωρούνται ως ανεπτυγμένες αναφορικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και προβαίνει σε θεμελίωση μιας υποχρέωσης προς τα κράτη αυτά, που είναι η καλόπιστη ενεργός συμμετοχή τους στη διεθνή προσπάθεια για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και η οποία συνδέεται στενά με το δικαίωμα προστασίας του περιβάλλοντος για την αποφυγή πρόκλησης εκτεταμένης ζημιάς σε ξένο κράτος. Όμως, όπως διαφαίνεται από το περιεχόμενό της, δεν περιέχεται κάποιος κυρωτικός μηχανισμός αναφορικά με την περίπτωση που τα κράτη αθετήσουν τη πιο πάνω πολιτική, όπως επίσης δεν εγγυάται τις μακροπρόθεσμες μελλοντικές μειώσεις. Το ζήτημα αυτό αποτέλεσε ένα από τα προβλήματα της Σύμβασης και κατ'επέκταση ένα από τους λόγους για θέσπιση άλλων νομοθετικών πράξεων αναφορικά με το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής.

3. Πρωτόκολλο του Κιότο

Όπως προαναφέρθηκε παρόλο που η Σύμβαση θέσπιζε ένα γενικό πλαίσιο αρχών καθώς και υποχρεώσεων για την κλιματική αλλαγή (άρθρα 3 και 4 αντιστοίχως) και η γενικότερη συνεισφορά της αποτέλεσε την επίτευξη μιας σημαντικής συναίνεσης αλλά και συνεργασίας ανάμεσα σε διαφοροποιημένα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα καθώς και σε αμφίσημα επιστημονικά δεδομένα.^[4] εν έτει 1994, ήταν ήδη παραδεικτό απ' όλα τα κράτη ότι δεν επρόκειτο να επαρκέσει για την αναχαίτιση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Ως εκ τούτου οι κυβερνήσεις το 1997 μεταβαίνοντας ένα βήμα πιο πέρα προέβησαν στην έγκριση του γνωστού πρωτοκόλλου UNFCCC στην Ιαπωνική πόλη του Κιότο (εφεξής Πρωτόκολλο). Σύμφωνα με το εν λόγω Πρωτόκολλο, σε πρώτη φάση, οι λεγόμενες

βιομηχανικές χώρες, είχαν την υποχρέωση όπως προβούν στη μείωση των δικών τους εκπομπών κατά 5% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, για τη περίοδο που αφορούσε τα έτη 2008-2012 η οποία καλείται ως πρώτη περίοδος δέσμευσης. Για την επίτευξή του, τα ανεπτυγμένα κράτη μέλη του Πρωτοκόλλου καλούνταν να εξασφαλίσουν ότι οι εκπομπές τους, για 6 συνολικά αέρια, δεν θα υπερβαίνουν τα όρια που τέθηκαν στο Παράρτημα Β του Πρωτοκόλλου.^[5] Έπειτα από την έγκρισή του, οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν με σκοπό τη ρύθμιση των λεπτομερειών των μηχανισμών που προβλέπονταν στο περιεχόμενο του καθώς και των κανόνων υλοποίησής τους. Δυνάμει των διατάξεων του Πρωτοκόλλου η ΕΕ προέβη σε δέσμευση μείωσης των δικών της αερίων κατά 8% κατά την περίοδο 2008-2012. Σημαντικό να αναφερθεί είναι το γεγονός ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ κώρυσαν το Πρωτόκολλο στις 31 Μαΐου 2012. Όπως έχει διαφανεί με το πέρασμα των χρόνων η ΕΕ τήρησε τη δέσμευσή της για μείωση των εκπομπών δικών της αερίων, μειώνοντάς τα κατά 3.3% μεταξύ των 1990-2000. Η εν λόγω μείωση σημαίνει επίσης ότι η ΕΕ σημείωσε πρόοδο ως προς την επίτευξη του στόχου της που ήταν η μείωση σε ποσοστό 8%.

Το πρωτόκολλο του Κιότο προβλέπει 3 σημαντικούς μηχανισμούς. Σκοπός των μηχανισμών αυτών είναι να αποδοθεί στις βιομηχανικές χώρες η δυνατότητα επίτευξης των στόχων τους αλλά και η απόκτηση πιστώσεων που παρέχονται ως αντάλλαγμα για τα έργα περιορισμού των εκπομπών τους που υλοποιούν στο εξωτερικό. Το σκεπτικό στο οποίο βασίζονται οι μηχανισμοί αυτοί είναι ότι οι εκπομπές αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου προκαλούν παγκόσμιο προβληματισμό και ότι ο τρόπος που επιτυγχάνεται ο περιορισμός τους είναι δευτερευούσης σημασίας. Με το σκεπτικό αυτό δύνανται να επέλθουν μειώσεις εκεί όπου το κόστος είναι χαμηλότερο, τουλάχιστο στην πρώτη φάση καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής.

Παρά το γεγονός ότι η υλοποίηση των μηχανισμών αυτών θα γινόταν με την έναρξη της ισχύος του Πρωτοκόλλου, η ΕΕ προχώρησε στο δικό της σύστημα εμπορίας εκπομπών μέσα από την Οδηγία 2003/87/ΕΚ. Η εν

«η Σύμβαση αναγνωρίζει την αδυναμία των χωρών οι οποίες θεωρούνται ως ανεπτυγμένες αναφορικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής»

[3] <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=442>

[5] <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=443>

Η νομική διάσταση της κλιματικής αλλαγής

λόγω εμπορία δικαιωμάτων εκπομπών, η οποία αποτελεί το πρώτο και βασικό μηχανισμό του Πρωτοκόλλου, ξεκίνησε το 2005 και καλύπτει τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Το σύστημα αυτό στηρίζεται στο γεγονός ότι τα κράτη καθορίζουν οριακές τιμές εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, δια μέσου των επιχειρήσεων έντασης ενέργειας. Το εν λόγω σύστημα παρέχει στις επιχειρήσεις συγκεκριμένο κίνητρο για να περιορίσουν τις εκπομπές και αυτό συνεπάγεται και μικρότερη δαπάνη, εξασφαλίζοντας έτσι την επίτευξη μειώσεων με όσο το δυνατό χαμηλότερο κόστος για την οικονομία καθώς και την επίτευξη της προώθησης της εν λόγω καινοτομίας.^[6]

4. Συμφωνία των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή

Όπως διαφάνηκε απ' τις απόψεις των κρατών σε διεθνή κλίμακα, το Πρωτόκολλο δεν ήταν επαρκές και αποτελεσματικό, για την αντιμετώπιση του παρόντος προβλήματος, με αποτέλεσμα να υπάρξει άμεση ανάγκη για θέσπιση μιας νέας νομοθετικής πράξης. Η νομοθετική αυτή πράξη λοιπόν είναι η Συμφωνία των Παρισίων (εφεξής η Συμφωνία) η οποία, είναι μια παγκόσμια συμφωνία που αφορά την κλιματική αλλαγή. Η Συμφωνία αυτή επιτεύχθηκε στο Παρίσι στις 12 Δεκεμβρίου του 2015. Ειδικότερα έχει ως σκοπό τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη και καλύπτει μια χρονική περίοδο από το 2020 και μετά. Μερικά από τα κύρια στοιχεία της είναι τα ακόλουθα: μακροπρόθεσμα οι κυβερνήσεις αποφάσισαν να συγκρατήσουν την αύξηση της θερμοκρασίας και να κάνουν προσπάθειες για να την περιορίσουν. Επίσης τα κράτη υπέβαλαν εθνικά σχέδια για την κλιματική δράση, έχοντας ως στόχο την μείωση των εκπομπών τους. Ακόμη αποφάσισαν να γνωστοποιούν μεταξύ τους αλλά και στο κοινό την πρόοδό τους για τους στόχους που τέθηκαν, με σκοπό να εξασφαλίσουν την διαφάνεια και εποπτεία. Τέλος αποφασίστηκε ότι η Ε.Ε καθώς και άλλες ανεπτυγμένες χώρες θα εξακολουθούν να προσφέρουν χρηματοδοτήσεις μέτρων για αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος, με

σκοπό να βοηθήσουν στη μείωση των εκπομπών, αλλά και στην θωράκιση έναντι των επιπτώσεων του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής. Κατά το έτος 2018, το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων είχε προβεί σε έγκριση συμπερασμάτων αναφορικά με την κλιματική διπλωματία. Μέσω του συμβουλίου επιβεβαιώθηκε ότι η Ε.Ε δεν θα σταματήσει να δραστηριοποιείται αναφορικά την εφαρμογή της κλιματικής δράσης σε παγκόσμιο επίπεδο.^[7]

Η Συμφωνία χαρακτηρίζεται από πολλούς ως μια μετριοπαθής σύμβαση καθώς θέτει μακροπρόθεσμους, αντί για βραχυπρόθεσμους στόχους για τη καθοριστική επίλυση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής. Ειδικότερα η εν λόγω Σύμβαση θεωρείται από πολλούς ως μια συμβατική λύση μεταξύ μεγάλων κρατών και μιας μειοψηφίας άλλων κρατών, τα οποία όπως λέγεται αμφισβήτησαν την προϋπάρχουσα πορεία της κλιματικής αλλαγής. Από μία άποψη, η εν λόγω Σύμβαση πέτυχε τον στόχο της, που ήταν η δέσμευση της πλειοψηφίας των κρατών όσον αφορά τον αγώνα για την κλιματική αλλαγή, έχοντας στο περιεχόμενό της νέες σημαντικές ρυθμίσεις καθώς και νέους θεσμούς, οι οποίοι πρόκειται να διαδεχθούν εκείνους που θεσπίστηκαν στο πρωτόκολλο του Κιότο. Σημαντικό στοιχείο της Σύμβασης είναι ότι αναπτύσσει το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής συνδεδεμένο με μια σειρά άλλων ζητημάτων όπως το ενεργειακό, το εργασιακό κ.α. Καλύπτει επίσης σημαντικά στοιχεία σε ό,τι αφορά το κλιματικό καθεστώς μετά το 2020. Ένα κύριο στοιχείο που εμπεριέχει είναι η ενίσχυση των μηχανισμών οικονομικής στήριξης αλλά και συστήματα εποπτείας, διαφάνειας και εμπορίας μονάδων, διαμέσου των προσπαθειών για μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Ταυτόχρονα η Σύμβαση αυτή, θεωρείται και αρκετά ελλιπής. Για παράδειγμα, σε πολλά απ' τα θέματα της, εξαρτάται από την βούληση των μερών αν θα διεκπεραιωθούν κάποια θέματα και πότε. Βάσει του παραδείγματος αυτού προκύπτει το συμπέρασμα ότι πρόκειται για ένα χαλαρό δίκαιο χωρίς δεσμεύσεις και αποτελεσματικό μηχανισμό επιβολής κυρώσεων. Επίσης θεωρείται ως μια γενική σύμβαση γιατί περιγράφει μόνο τους στόχους αλλά και τα

«Η Συμφωνία χαρακτηρίζεται από πολλούς ως μια μετριοπαθής σύμβαση καθώς θέτει μακροπρόθεσμους, αντί βραχυπρόθεσμους στόχους για τη καθοριστική επίλυση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής»

[6] europa.eu/rapid/press-release_MEMO-03-154_el.pdf

[7] <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/climate-change/timeline/>.

Προστασία Περιβάλλοντος

μέσα επίτευξης αυτών. Σε μια πιθανή μελλοντική αναθεώρησή της θα πρέπει να υπάρχει μια συγκεκριμένη στόχευση. Αρχικά θα πρέπει να περιλαμβάνει ως δεσμευτικό στόχο, αυτόν της ανώτατης αύξησης του μέσου όρου της παγκόσμιας θερμοκρασίας. Επίσης θα πρέπει να ενταχθούν στο περιεχόμενο της νομικές δεσμεύσεις και θα πρέπει πλέον να υποβληθούν από τα κράτη επίκαιρα σχέδια δράσης για το κλίμα. Σημαντικό είναι ότι θα πρέπει να περιέχει διατάξεις που να επιβάλλουν στα κράτη την επιτάχυνση ανάπτυξης τεχνολογιών σχετικά με την απορρόφηση του διοξειδίου του άνθρακα από την ατμόσφαιρα, καθώς και την αποθήκευση και κατ' επέκταση μετατροπή του σ' άλλα υλικά. Βάσει των ανωτέρω αναμένεται από την διεθνή κοινότητα να φανεί πιο θαρραλέα, αν θέλει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το πρόβλημα του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής.^[8]

Συμπερασματικές Παρατηρήσεις

Στόχος του παρόντος άρθρου ήταν να αναδειχθεί η πρόκληση της κλιματικής αλλαγής καθώς και των καταστροφικών συνεπειών που μπορεί να επιφέρουν οι επιπτώσεις της. Επιπλέον έγινε προσπάθεια να καταδειχθεί το πώς η πολιτική για την κλιματική αλλαγή εφαρμόζεται τόσο σε διεθνές νομοθετικό όσο και σε Ενωσιακό επίπεδο. Υπό την σιοπιά μιας συνολικής προσέγγισης, η Ευρωπαϊκή πολιτική για την κλιματική αλλαγή εκτελεί ένα σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο αλλά και κανονιστικό πλαίσιο, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Κλείνοντας θα πρέπει να αναφερθεί ένα επίκαιρο γεγονός αλλά ταυτόχρονα ένας πολύ σημαντικός προβληματισμός που δεν είναι άλλος από την απόσυρση των ΗΠΑ από την συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή. Ο πρόεδρος της Αμερικής Ντόναλτ

Τράμπ ανακοίνωσε την αποχώρηση των ΗΠΑ από την συμφωνία των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή. Ο Πρόεδρος έκανε λόγο για συμφωνία οικονομικά επιζήμια όπως την αποκάλεσε για την χώρα του και ιδιαίτερα για την τσιμεντοβιομηχανία, τον χάλυβα, τον άνθρακα κ.λπ. Ο Αμερικανός πρόεδρος δήλωσε ότι θα επαναδιαπραγματευτεί για μια λύση, η οποία θα είναι πιο δίκαιη για την χώρα του. Η συμμόρφωση με τους όρους της εν λόγω συμφωνίας θα μπορούσε να κοστίσει για την Αμερική 2,7 εκατομμύρια χαμένες θέσεις εργασίας μέχρι το 2025. Συνεχίζοντας υποστήριξε ότι, με την παρούσα συμφωνία, όσοι μολύνουν θα συνεχίσουν να το κάνουν όπως για παράδειγμα η Κίνα και η Ινδία. Τέλος, ανέφερε ότι οι ΗΠΑ διακόπτουν την εφαρμογή των μη δεσμευτικών όρων της συνθήκης, τονίζοντας ότι η Αμερική θα τερατίσει την συνδρομή της στο Πράσινο ταμείο για το κλίμα.^[9]

Η απόσυρση των ΗΠΑ από την συμφωνία αυτή θα πρέπει να προβληματίσει άπαντες σε διεθνές επίπεδο. Όταν μια υπερδύναμη που ακούει στο όνομα Αμερική τοποθετείται με τον τρόπο αυτό, δημιουργούνται τα ακόλουθα ερωτήματα: 1) Τελικά η εφαρμογή της Συμφωνίας αυτής θα επιφέρει το αναμενόμενο αποτέλεσμα; 2) Με την εν λόγω στάση των ΗΠΑ μήπως αποκλίνουν και άλλα κράτη από τη Συμφωνία; Συνεπώς οι προβληματισμοί και τα ερωτήματα είναι πάρα πολλά και ο κάθε ένας θα μπορούσε να θέσει τα δικά του. Ως εκ τούτου υπογραμμίζεται ότι επιθυμία όλων είναι η ευαισθητοποίηση αλλά και η πεποίθηση πως θα γίνει κατορθωτός ο περιορισμός του συγκεκριμένου γεγονότος, γιατί όπως ανέφερε και ο Γερμανός δημοσιολόγος *M.Kloepfer*. «*Η προστασία του περιβάλλοντος έχει μέλλον, γιατί χωρίς αυτή δεν μπορεί να υπάρξει μέλλον*».

••••

«η Ευρωπαϊκή πολιτική για την κλιματική αλλαγή εκτελεί ένα σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής»

[8] Περιοδικό Νόμος & Φύση, Νοέμβριος 2011, <http://www.nomosphysis.org.gr/index.php>.

[9]

<https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/83186/o>

-ntonalnt-tramp-apesyre-tis-hpa-apo-ti-symfonia-toy-parisioy-gia-to-klima